

**ПОТРЕБА ВИВАЖЕНОГО ПІДХОДУ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
КУРСАНТІВ-ПРИКОРДОННИКІВ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ВІЙСЬКОВО-
СПЕЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ**

Постановка проблеми у загальному вигляді. У контексті розвитку вищої військової освіти провідним завданням є забезпечення не тільки високого професійного рівня майбутніх офіцерів, але й зростання їхнього інтелектуального потенціалу, формування здібностей до аналізу інформації, уміння своєчасно вносити необхідні корективи в професійну діяльність та приймати адекватні рішення в надзвичайних ситуаціях. З огляду на ці факти передбачається необхідність розвивати індивідуальність майбутнього офіцера, що безпосередньо поєднуються з ідеями формування його самостійності. Ми погоджуємося з О. Єрмаковим та Н. Ничкало у тому, що нині постало питання про необхідність посилення у системі вищої освіти орієнтації на самостійність, це забезпечить перехід до всебічного розвитку особистості майбутнього фахівця. Питання самостійності у підготовці фахівців є надзвичайно актуальне у період вступу України у Європейський освітній простір, адже безпосередньо впливає на якість майбутньої професійної діяльності за обраною спеціальністю. Досвід рефлексії, зверненої на власну діяльність, свої особистісні вияви та позиції дають курсанту можливість самовдосконалюватися безпосередньо через самостійну роботу, яка спрямовується на саморозвиток та самореалізацію майбутнього офіцера у професійній діяльності.

Самостійність не є вродженою рисою, вона поступово формується у процесі життєдіяльності, причому вона залежить від умов розвитку особистості. Офіцер Державної прикордонної служби України (ДПСУ), якому притаманна самостійність, уміє чітко розв'язувати поставлені перед ним завдання, які пов'язані із виконанням оперативно-службової діяльності, бере на себе ініціативу щодо діяльності у нестандартних професійних ситуаціях з охорони та захисту державного кордону.

Нині необхідно провести переорієнтацію системи організації навчальної діяльності у Національній академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (НАДПСУ) з інформаційного типу на особистісно орієнтоване навчання, що передбачає орієнтацію на самостійність у навчальній діяльності курсантів. Такі зміни, на наш погляд, дозволять розвивати креативність та творчість. Усе це, безперечно, ставлять освітній процес перед необхідністю готувати не тільки освіченого фахівця, але і професіонала, здатного до самовдосконалення, саморегуляції та саморозвитку.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми та на які опирається автор. Питання організації самостійної роботи на теоретичному і методологічному рівнях досліджувалося фахівцями, а саме: В. Буряк аналізував механізми управління самостійною діяльністю; Т. Ваврик проаналізувала роль самостійності як креативного чинника; В. Козаков вивчав методичні аспекти організації самостійної діяльності; Л. Онучак досліджувала самостійну позааудиторну роботу; І. Драч та А. Філіпченко розглядали специфіку самостійної роботи студентів як елемент навчального та виховного процесу; Н. Генералова аналізувала прикладні аспекти керівництва самостійною підготовкою курсантів. Однак, на теперішній день питання цілеспрямованої організації самостійної роботи, яка була б спрямована на формування військово-спеціальної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників під час навчання не було предметом окремого дослідження. Як наслідок такого стану речей недостатньо повно висвітлене питання комплексного підходу до методичних засад організації самостійної роботи курсантів. Саме ці аспекти і зумовили написання статті.

Мета статті — проаналізувати сутність та методичні аспекти організації самостійної роботи у контексті формування військово-спеціальної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників.

Виклад основного матеріалу дослідження. Насамперед звернемося до обґрунтування доцільності самостійної роботи. З цією метою розглянемо погляди науковців НАДПСУ щодо вагомості самостійної діяльності майбутніх офіцерів-прикордонників. Зокрема, Н. Логінова [6] констатує, що сучасний стан військово-професійної підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників проходить в умовах технократизму та інформатизму, систематично відбувається підвищення інформаційно-технічного рівня сучасного озброєння та військової техніки. Виходячи з цього для опанування необхідними професійними знаннями та навичками у курсантів необхідно розвивати здібності виявляти себе, що можливо лише через сформовану здатність до самостійної роботи. Професійна діяльність сучасних офіцерів надзвичайно різноманітна та складна. З одного боку, як констатує О. Діденко, «це обумовлено складною структурою ДПСУ, наявністю різних прикордонних спеціальностей, з другого — тим, що з розвитком суспільства відбувається ускладнення самої служби» [3, с. 81]. Усі ці аспекти вимагають ґрунтовного фахового професіоналізму, що безперечно базується на самостійності майбутнього офіцера ДПСУ.

У результаті семантичного дослідження сутності наукової категорії «самостійна робота» встановлено відсутність однозначного трактування цієї дефініції. Прогнозуємо декілька визначень:

- основа для регуляції власних пізнавальних, або практичних дій згідно з усвідомленою метою (О. Алексюк);
- спосіб діяльності курсанта, який проводиться за завданням викладача через його непряме керування, за свідомо самостійно поставленими цілями, спрямований на оволодіння військово-професійними знаннями, навичками та уміннями (М. Генералова);
- специфічний вид діяльності, головною метою якої є формування самостійності суб'єкта, що навчається, а формування його вмінь, знань, навичок здійснюється опосередковано, через зміст та методи, які використовуються на всіх формах занять (В. Козаков);
- вид пізнавальної діяльності, що виступає як специфічна форма навчального і наукового пізнання, внутрішнім змістом якого є самостійна побудова досягнення поставленої цілі (Л. Костельна);
- сукупність різноманітних прийомів і дій, за допомогою яких студенти самостійно закріплюють і поглиблюють раніше набуті теоретичні знання й практичні навички та оволодівають новими (В. Ягупов).

Провівши дедуктивний аналіз розглянутих визначень, ми прийшли до розуміння того, що саме самостійна робота курсантів виступає вагомою методичною засадою організації навчально-виховного процесу і має суттєвий вплив на процес формування високого рівня військово-спеціальної компетентності. На основі узагальнення наукових підходів щодо змісту самостійної роботи курсантів встановлено, що за своєю сутністю вона ґрунтується на максимальній активності кожного курсанта та на постійному русі від невідомого до відомого; передбачає формування умінь і навичок здобувати знання, розвиток пізнавальної активності, ініціативи, творчого мислення, вироблення психологічної установки на самостійне систематичне уміння орієнтуватися в широкому потоці інформації. При організації самостійної роботи курсантів у НАДПСУ провідна роль належить викладачеві, який завчасно організовує та стимулює її.

У нашому трактуванні самостійна робота курсантів, яка спрямована на формування військово-спеціальної компетентності, виступає засобом поглиблення теоретичних знань, формування практичних умінь і навичок, що сприяє вихованню пізнавальної самостійності. Її успіх визначається ступенем оволодіння курсантами спеціальними методичними прийомами самостійної навчальної праці, яка безпосередньо спрямована на

вирішення освітніх та пізнавальних завдань у професійному ракурсі щодо охорони та захисту державного кордону.

Метою самостійної роботи майбутніх офіцерів ДПСУ є розвиток здібностей організовувати й реалізовувати свою діяльність щодо формування військово-спеціальної компетентності без сторонньої допомоги. Встановлено, що основою самостійної роботи виступає самостійне пізнання, у процесі якого майбутній офіцер-прикордонник вирішує освітні завдання. На основі самостійної діяльності курсанти мають змогу розвинути внутрішнє прагнення до професійного самовдосконалення та своїми власними силами оволодіти необхідними пізнавальними механізмами для розвитку та вдосконалення військово-спеціальної компетентності.

В інструкції з організації та проведення самостійної підготовки курсантів НАДПСУ [5] зазначено, що вона є важливою складовою навчального процесу та основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у вільний від навчальних занять час. Основна мета її проведення передбачає: закріплення і поглиблення знань, умінь та навичок, одержаних на всіх видах навчальних занять; виконання курсових, кваліфікаційних та дипломних робіт (проектів, завдань); підготовку до наступних занять, заліків, екзаменів; засвоєння навчального матеріалу, який передбачено робочою навчальною програмою для самостійного вивчення; формування культури розумової праці, самостійності та ініціативи у пошуку і набутті знань. Самостійна підготовка курсантів організується та забезпечується командирами підрозділів і контролюється навчальним відділом. Методичне забезпечення та керівництво самостійною підготовкою здійснюється науково-педагогічним складом кафедр. Самостійна підготовка проводиться відповідно до розпорядку дня академії. Щоденно на самостійну підготовку передбачається 3-4 години.

З методичної точки зору, самостійна робота майбутніх офіцерів-прикордонників спрямована на реалізацію певних функцій. До найбільш вагомих належать: пізнавальна, самоосвітня, прогностична, коригуюча та виховна. До прикладу, пізнавальна функція визначається засвоєнням курсантами систематизованих знань з конкретної навчальної дисципліни. Самоосвітня функція передбачає формування умінь і навичок самостійного їх оновлення і творчого застосування. Прогностична функція передбачає уміння вчасно передбачити й оцінити очікуваний результат, так і саме виконання завдання, а коригуюча полягає у визначенні тих елементів у знаннях та уміннях, які необхідно вдосконалити. Виховна функція включає уміння курсантів формувати самостійність як особистісну рису характеру.

Як сказано у інструкції з організації, планування та ведення навчально-виховного процесу в НАДПСУ «основним завданням, що стоїть перед академією, є забезпечення найсприятливіших умов для засвоєння курсантами (слухачами) знань, умінь та навичок, необхідних для опанування обраної ними спеціальності» [5, с. 58]. Це завдання вирішується через такі форми організації навчального процесу, як: навчальні заняття, самостійна робота, практична підготовка, контрольні заходи. Таким чином, можна констатувати, що самостійна робота курсантів НАДПСУ виступає важливою складовою частиною усього навчального процесу та є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у позааудиторний час.

Вважаємо, що відсутність сформованих навичок до реалізації самостійної роботи спричинятиме чимало негативних наслідків у реалізації професійної діяльності офіцерами-прикордонниками. Зростання ролі самостійної роботи висуває все більш високі вимоги до свідомого, активного самоконтролю, який виробляє у кожного курсанта уміння планувати своє навчання і раціонально розподіляти свої сили та можливості на основі врахування індивідуальних фізичних та психологічних особливостей. Самостійна робота вимагає від майбутнього офіцера-прикордонника аналізу проблемної ситуації та самостійного здобуття нової інформації. При цьому йому необхідно самостійно обирати засоби і методи вирішення поставлених перед ним завдань та встановити послідовність операцій задля їх розв'язання. Провідним фактором у цьому процесі виступає самостійний

творчий пошук.

Науково-методична організація самостійної роботи курсантів НАДПСУ визначається, насамперед, характером навчального процесу, психолого-педагогічними особливостями викладання навчальних дисциплін і педагогічною майстерністю науково-педагогічного складу. Обсяг матеріалу на самостійне вивчення визначається з урахуванням бюджету часу. Як зазначено у інструкції, «час, відведений для самостійної роботи регламентується робочим навчальним планом і може становити від 1/3 до 2/3 загального обсягу навчального часу, відведеного для вивчення конкретної дисципліни» [5, с. 68].

Зазначимо, що у психолого-педагогічній літературі уміння самостійно працювати поділяють на декілька груп, а саме: загальні уміння (планування, вивчення навчальної, наукової та довідкової літератури, організація самоконтролю); психологічний настрій (сприйняття, засвоєння, розумові операції); спеціальні уміння, що виходять зі специфіки конкретної дисципліни. У нашому баченні самостійна робота є чітко детермінованою та безпосередньо залежить від таких чинників як: внутрішня мотивація, вольове спрямування, достатній розвиток пізнавальних процесів, раціональна організація розумової праці, відповідальність за своє навчання.

У методиці організації самостійної роботи важливу роль відіграє її рівнева характеристика. У дослідженні П. Підкасистого [7], самостійна робота розглядається як засіб навчання, що має певні рівні, а саме: змістовий (проходження студентів від нижчих до вищих рівнів розумової діяльності); процесуальний (може здійснюватись як на заняттях під безпосереднім керівництвом викладача, так і без його участі та допомоги викладача); особистісний (наявність внутрішньої мотивації, стійкість інтересів, потреб, а також володінням методикою навчальної праці).

На основі методичних напрацювань фахівців встановлено, що самостійну роботу курсантів НАДПСУ можна поділити на:

- планування самостійну підготовку (організовується та забезпечується командирами підрозділів і контролюється навчальним відділом; проводиться відповідно до розпорядку дня академії, щоденно на неї передбачається 3-4 години; методичне керівництво здійснюють кафедри);

- самостійну роботу за розкладом навчальних занять та у вільний від планових заходів час (забезпечується комплексом навчально-методичних засобів, передбачених для вивчення конкретної дисципліни: підручниками, посібниками, конспектами лекцій; може здійснюватися у навчальних аудиторіях, спеціалізованих і комп'ютерних класах, лабораторіях, бібліотеках).

Як зазначають науковці [1; 2; 4] за своїм характером самостійна робота може бути: репродуктивною (оперування наявними знаннями); евристичною (шляхом самостійних дій набуваються нові знання); творчою (на основі наявних знань відбувається пошук нових рішень). Основою репродуктивної діяльності є відтворюючі роботи, що передбачають активізацію готових знань і зразків відповідей. Евристичні роботи спонукають слухачів до активного осмислення матеріалу, пошуку варіативних розв'язків навчальних задач, аналізу проблемних ситуацій, самостійного виконання логічних операцій. При виконанні таких робіт курсант не має готових зразків, тому пропонує свої способи виконання, проявляючи елементи творчості. У свою чергу, творчі роботи вимагають великої активності у самостійній діяльності, адже передбачають можливість самостійного знаходження розв'язку на основі дослідження. Результатом творчої діяльності є власні думки, оцінки, нова інтерпретація фактів, що сприяє формуванню самостійності як риси характеру.

Для того, щоб самостійна робота майбутніх офіцерів-прикордонників була творчою та сприяла формуванню високого рівня військово-спеціальної компетентності необхідно дотримуватися певних умов, а саме:

- забезпечити раціональне поєднання обсягів аудиторної та самостійної роботи;

– організувати діяльність майбутніх офіцерів-прикордонників в аудиторіях та у позааудиторний час на основі адекватно розподіленого часу з кожної конкретної дисципліни, яка належить до циклу військово-професійних дисциплін;

– розробити для курсантів необхідні методичні матеріали для творчої реалізації завдань з самостійної роботи.

Перша умова передбачає виважене та раціональне співвідношення аудиторної та самостійної роботи. Викладачам, які організують самостійну роботу майбутніх офіцерів необхідно розважливо підійти до вивчення бюджету часу курсанта, вивчити питання забезпечення їх методичною літературою.

Для реалізації другої умови важливо поступово змінювати співвідношення між викладачем та майбутнім офіцером-прикордонником. Якщо на першому курсі викладач займає активну позицію по відношенню до курсанта, то з часом ця позиція має трансформуватися в сторону організації старшокурсниками самостійної діяльності та прагнення до самоосвіти. У процесі спостереження за курсантами випускного четвертого курсу, ми помітили яскраві зміни у порівнянні із першокурсниками, а саме — випускники НАДПСУ скрупульозніше вивчають додаткову літературу, шукають оптимальні способи розв'язання проблеми. Встановлено той факт, що у разі систематичного зовнішнього стимулювання інтересу курсантів-першокурсників з часом у них з'явиться внутрішній мотив для самостійного здобуття знань. Вважаємо, що під час навчання курсантів у НАДПСУ викладач має цілеспрямовано стимулювати активність майбутнього офіцера-прикордонника до самостійної діяльності та у разі необхідності здійснювати педагогічну корекцію цього процесу.

Для впровадження третьої умови необхідне забезпечення видавництва якісної науково-методичної літератури, конспектів розширених лекцій, навчальних посібників, роздаткових матеріалів, розробки навчально-методичних комплексів. Правильне використання цих друкованих ресурсів дозволить розширити кругозір майбутніх офіцерів-прикордонників. У нашому баченні вагомий потенціал мають електронні видання, електронні посібники у системі Moodle та Internet мережі, позитивним є вільний доступ курсантів до інформаційно-пошукової комп'ютерної системи «Бібліотека». Усе це забезпечить дистанційність навчального процесу та допоможе курсантам самостійно опрацювати навчальний матеріал.

У методичному аспекті, важливу роль у підвищенні ефективності самостійної роботи відіграє грамотний підбір конкретних самостійних завдань, які реалізовуватимуть курсанти. У цьому плані ми брали до уваги наукові поради І. Унт [8]. До прикладу, авторка виокремлює три основні види завдань для самостійної роботи: навчальні завдання із зазначенням джерела, звідки можна одержати необхідну інформацію; завдання, які лише орієнтують на осмислення і систематизацію навчального матеріалу, а також на самоконтроль; завдання, що вимагають творчої діяльності з самостійного збору матеріалу. Таким чином, навчальні завдання для самостійної роботи майбутніх офіцерів ДПСУ можуть бути наступного характеру: пізнавально-пошуковими (евристичні), творчими, пізнавально практичними, тоді як репродуктивні завдання для курсантів будуть не зовсім доречними.

З урахуванням потреби у формуванні високого рівня військово-спеціальної компетентності необхідно зупинитися на характеристиці основоположних принципів. На основі напрацювання Н. Генералової [2, с. 46-52] було визначено провідні принципи організації самостійної роботи курсантів. До них належать:

– науковість самостійної роботи та її практичне спрямування (передбачає уміння розуміти наукові положення; практична спрямованість матеріалу базується на можливості застосування теоретичних знань у вирішенні задач військово-прикладного характеру з охорони та захисту державного кордону);

– принцип єдності освітньої та виховної функцій у самостійній роботі курсантів (впливає із того, що під час самостійного здобуття знань у курсантів розвивається

професійне мислення, творчі здібності, формується система ціннісних орієнтацій та професійна самосвідомість);

– принцип використання наочності (базується на забезпеченні необхідним наочним матеріалом: схемами, діаграмами, опорними конспектами, технічними засобами навчання, навчальними кінофільмами, персональними комп'ютерами);

– принцип активності та свідомості (сприяє досягненню успіху; задля сприяння свідомого самостійного навчання доцільно застосовувати індивідуальні завдання, які посилені для виконання);

– принцип доступності (передбачає індивідуальний підхід до формування завдань для самостійного опрацювання кожним курсантом, адже стартові можливості щодо самостійного опрацювання у кожного свої; базується на використанні завдань від простого до складного);

– принцип систематичності і послідовності самостійної роботи (включає систематичну роботу курсантів щодо повторення, закріплення, узагальнення, систематизації одержаних знань, як у теоретичному курсі дисципліни, що вивчається);

– принцип міцності, циклічності та тривалості організації самостійної роботи (базується на циклічності використання засвоєного матеріалу та базується на багаторазовому повторенні матеріалу).

У результаті власних спостережень, було усвідомлено той факт, що для підвищення ефективності навчальної діяльності майбутній офіцер-прикордонник має самостійно визначити для себе цілі навчання за обраною спеціальністю та встановити конкретну мету при вивченні кожної конкретної навчальної дисципліни, що входить до циклу військово-професійної підготовки. Вважаємо що для реалізації самостійної роботи курсантові необхідно чітко знати систему діагностики та форми самоконтролю, а також мати доступні навчально-методичні посібники. Не менш важливе завдання стоїть перед викладачем щодо вдосконалення методики організації самостійної роботи курсантів. До прикладу, викладач має сконцентрувати увагу на таких аспектах, як вибір оптимальних форм управління процесом самостійної діяльності майбутніх офіцерів, визначення етапів навчання, підвищення пізнавального інтересу, формування в них самостійної творчої активності. У нашому розумінні кваліфікований викладач має передбачати труднощі, які можуть виникнути під час організації самостійної роботи; проконтролювати зміст та обсяг завдань, а також форму їх проведення, термін виконання та способи перевірки. Роль викладача полягає в тому, щоб зробити самостійну роботу слухачів цілеспрямованою, полегшити їм шлях до оволодіння навчальним матеріалом.

Висновки. Встановлено, що чим вищий рівень військово-спеціальної компетентності, тим вищий рівень самостійності офіцера ДПСУ. Самостійна робота курсантів виступає засобом поглиблення теоретичних знань, формування практичних умінь і навичок, що сприяє вихованню пізнавальної самостійності. З методичної точки зору, самостійна робота курсантів спрямована на реалізацію пізнавальної, самоосвітньої, прогностичної, коригуючої та виховної функцій. У нашому баченні розвиток у курсантів умінь проводити на високому методичному рівні самостійну роботу спрямоване у перспективу. Вважаємо, що сучасні спеціальні знання мають ситуаційний характер. Причому сама ситуація, що породжує те чи інше завдання для несення сучасної службової діяльності щодо охорони та захисту державного кордону, яка сама переживає зміни за рахунок удосконалення технічної бази під впливом науково-технічного прогресу, характеризується швидкоплинністю процесів та швидкістю зміни обстановки. Новизна, нетиповість ситуації в деяких випадках потребує принципово нового підходу до її вирішення. Здатність майбутнього офіцера-прикордонника приймати ефективне рішення в нестандартній ситуації залежить не лише від запасу фундаментальних професійних знань, але й від того, наскільки він уміє самостійно працювати та самостійно знайти найбільш оптимальне рішення.

Література:

1. Буряк В. К. Керування самостійною роботою студентів / В. Буряк // Вища школа : наук.-практ. видання / гол. ред. Ніколаєнко С. М. — Київ : Знання, 2001. — №4-5. — С. 48—52.
2. Генералова Н. М. Педагогічні умови керівництва самостійною підготовкою курсантів військових вищих навчальних закладів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Генералова Наталія Михайлівна. — Харків, 2003. — 162 с.
3. Діденко О. В. Формування професійної творчості в майбутніх офіцерів Державної прикордонної служби України : монографія / Діденко О. В. — Хмельницький : Вид-во Нац. академії Державної прикордонної служби України ім. Б. Хмельницького, 2009. — 407 с.
4. Жарова Л. В. Учитъ самостоятельности / Жарова Л. В. — М. : Просвещение, 1993. — 205 с.
5. Інструкції з організації, планування та ведення навчально-виховного процесу в Національній академії Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького / НАДПСУ. — Хмельницький : Вид-во Національної академії ДПСУ, 2004. — 178 с.
6. Логінова Н. І. Персоналізація підготовки майбутніх фахівців у процесі навчання у вищому військовому навчальному закладі : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Логінова Наталія Іванівна. — Хмельницький : Вид-во НАДПСУ, 2008. — 161 с.
7. Пидкасистый П. И. Самостоятельная деятельность учащихся. Дидактический анализ процесса и структуры воспроизведения и творчества / П. И. Пидкасистый. — М. : Педагогика, 1992. — 184 с.
8. Унт И. Э. Индивидуализация и дифференциация образования / Унт И. Э. — М. : Педагогика. 1990. — 214 с.

У статті проаналізовано методичні аспекти організації самостійної роботи курсантів з метою формування у них високого рівня військово-спеціальної компетентності. У процесі дослідження узагальнено сутність наукової дефініції «самостійна робота курсантів». Проаналізовано мету і основні ознаки самостійної роботи курсантів. Розкрито ознаки і функції самостійної роботи та охарактеризовано основні вимоги та принципи, яких необхідно дотримуватися викладачам при її організації у вищих військових навчальних закладах.

Ключові слова: самостійна робота, майбутні офіцери-прикордонники, функції, рівні, ознаки, форми, види, вимоги, принципи.

В статье проанализированы методические аспекты организации самостоятельной работы курсантов с целью формирования у них высокого уровня военно-специальной компетентности. В процессе исследования обобщены сущность научной дефиниции «самостоятельная работа курсантов». Проанализированы цели и основные признаки самостоятельной работы курсантов. Раскрыты признаки и функции самостоятельной работы и охарактеризованы основные требования и принципы, которые необходимо соблюдать преподавателям при ее организации в высших военных учебных заведениях.

Ключевые слова: самостоятельная работа, будущие офицеры-пограничники, функции, уровни, признаки, формы, виды, требования, принципы.

The article touches upon the methodical aspects of organization of cadets' independent work with the purpose of formation of high level of military and special competence. In the process of research the essence of scientific notion of «cadets' independent work» was generalized. The aim and principal features of cadets' independent work was analyzed. The peculiarities and functions of independent work were explained, and main requirements and principles to be followed by teachers while organizing independent work at the higher military educational establishments were characterized.

Keywords: independent work, future officers-borderguards, functions, levels, features, types, requirements, principles.